

नेपाल सरकार

तथा

गणतन्त्र बंगलादेश सरकारबीच

आयमा लागने करहरुका सम्बन्धमा

द्वैध कराधान मुक्ति तथा वित्तीय छल निरोधका लागि सम्पन्न

सम्झौता

लागू हुने मिति: २०७८।०४।०१ देखी

नेपाल सरकार र गणतन्त्र बंगलादेश सरकार, आयमा लाग्ने करहरूका सम्बन्धमा द्वैध कराधान मुक्ति तथा वित्तीय छल निरोधका लागि सम्झौता गर्न इच्छुक हुँदै, देहाय बमोजिम गर्न सहमत भएका छन्:

धारा १

समेटाएका व्यक्ति

यो सम्झौता एक वा दुबै संविदाकारी राष्ट्रका बासिन्दा व्यक्तिहरूलाई लागू हुनेछ ।

धारा २

समेटाएका करहरू

१. यो सम्झौता कुनै एक संविदाकारी राष्ट्रको तर्फबाट जुनसुकै तरिकाले आयमा लगाइएका करका हकमा लागू हुनेछ ।
२. कुल आय वा आयका रकममा लगाइएका सबै कर र चल अचल सम्पत्तिको बेचबिखनबाट प्राप्त लाभमा लगाइएको कर समेतलाई आयमा लाग्ने कर मानिनेछ ।
३. यो सम्झौता लागू हुने विद्यमान करहरू देहाय बमोजिम छन्:

(क) नेपालमा:

आयकर ऐन, २०५८ (सन् २००२) अन्तर्गत लगाइएको आयकर

(यसपछि नेपाली कर भनिएको)

(ख) बङ्गलादेशमा

आयकर अध्यादेश, १९८४ अन्तर्गत लगाइएको आयकर

(यसपछि बङ्गलादेशी कर भनिएको)

४. यो सम्झौता प्रकरण ३ बमोजिमका करका अतिरिक्त वा तिनको बदलामा यस सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको मिति पश्चात लगाइएका कुनै समान वा सारभूत रूपमा मिल्दो जुल्दो आयकरका हकमा समेत लागू हुनेछ । संविदाकारी राष्ट्रका सक्षम अधिकारीहरूले आ-आफ्ना कर कानूनमा गरिएका मूलभूत परिवर्तनको जानकारी एक अर्कालाई दिनेछन् ।

धारा ३

सामान्य परिभाषाहरु

१. प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा, यस सम्झौताको प्रयोजनको लागि:

(क) (१) नेपाल भन्नाले नेपालको भू-भाग सम्झनुपर्छ;

(२) बंगलादेशभन्नाले गणतन्त्र बङ्गलादेशको सम्पूर्ण कानूनी भूभाग सम्झनुपर्छ । सो शब्दले क्षेत्रीय समुद्र र सो माथिको आकाशलाई समेत जनाउँछ । त्यसैगरी सो शब्दले बङ्गलादेशको कानून र संयुक्त राष्ट्रसंघको समुद्र सम्बन्धी महासन्धीसमेतका अन्तर्राष्ट्रिय कानून बमोजिको सार्वभौम अधिकार, अन्य अधिकार र क्षेत्राधिकार रहेको अन्य कुनै सामुन्द्रिक क्षेत्रलाई समेत जनाउँछ ।

(ख) “एउटा संविदाकारी राष्ट्र” र “अर्को संविदाकारी राष्ट्र” भन्नाले सन्दर्भ अनुसार नेपाल वा बंगलादेशसम्झनु पर्छ ।

(ग) “कर” भन्नाले यस सम्झौताको धारा २ मा समेटिएका कर सम्झनु पर्छ ।

(घ) “व्यक्ति” भन्नाले प्राकृतिक व्यक्ति, कम्पनी र व्यक्तिहरुको अन्य कुनै संस्था समेतलाई जनाउँछ ।

(ङ) “कम्पनी” भन्नाले कुनै संगठित संस्था वा कर प्रयोजनको लागि संगठित संस्थाको रूपमा व्यवहार गरिने कुनै पनि निकाय सम्झनु पर्छ ।

(च) “एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठान” र “अर्को संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठान” भन्नाले क्रमशः एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाबाट सञ्चालित प्रतिष्ठान र अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाबाट सञ्चालित प्रतिष्ठान सम्झनु पर्छ ।

(छ) “अन्तर्राष्ट्रिय यातायात” भन्नाले अर्को संविदाकारी राष्ट्रका स्थानहरु बीच मात्रै कुनै पानीजहाज वा वायुयान सञ्चालन गरिएकोमा बाहेक एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा प्रभावकारी व्यवस्थापनको स्थान रहेको कुनै प्रतिष्ठानबाट सञ्चालित पानीजहाज वा वायुयानबाट गरिने कुनै पनि यातायात सम्झनु पर्छ ।

(ज) “नागरिक” भन्नाले देहायको व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ :

(१) एउटा संविदाकारी राष्ट्रको राष्ट्रियता धारण गरेको कुनै पनि प्राकृतिक व्यक्ति,

(२) एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा प्रचलित कानून अन्तर्गत सो हैसियत प्राप्त कुनै पनि कानूनी व्यक्ति, साभेदारी वा संस्था ।

(भ्र) “सक्षम अधिकारी” भन्नाले देहायको व्यक्ति वा संस्था सम्झनु पर्छ :

(१) नेपालमा, अर्थ मन्त्री वा निजको अख्तियार प्राप्त प्रतिनिधि,

(२) बंलादेशमा, राष्ट्रिय राजस्व बोर्ड वा सोको आधिकारिक प्रतिनिधि ।

२. एउटा संविदाकारी राष्ट्रबाट कुनै पनि समयमा यस सम्झौताको प्रयोगका सम्बन्धमा, प्रसंगले अन्यथा अर्थ लागेकोमा बाहेक, यस सम्झौतामा परिभाषा नगरिएको कुनै शब्दको अर्थ यो सम्झौता लागू हुने गरेको प्रयोजनका लागि सो संविदाकारी राष्ट्रको कानूनमा गरिएको परिभाषा बमोजिम हुनेछ ।

धारा ४

बासिन्दा

१. यस सम्झौताको प्रयोजनको लागि, “एउटा संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा” भन्नाले सो राष्ट्रको कानून अन्तर्गत निजको बसोबास, निवास, व्यवस्थापनको स्थान वा यस्तै प्रकृतिको अन्य कुनै शर्तको कारणबाट कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएको कुनै व्यक्ति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सो राष्ट्र र सोको कुनै राजनीतिक उपविभाजन वा स्थानीय निकाय समेतलाई जनाउछ । तर, सो शब्दले सो राष्ट्रमा स्रोतहरूबाट आर्जन गरेको आयको हकमा मात्र सो राष्ट्रमा कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएको कुनै पनि व्यक्तिलाई जनाउँदैन ।

२. प्रकरण १ का व्यवस्थाको कारणबाट कुनै प्राकृतिक व्यक्ति दुवै संविदाकारी राष्ट्रहरूको बासिन्दा भएमा, निजको हैसियत देहाय बमोजिम यकिन गरिनेछ :

(क) सो व्यक्तिलाई निजको स्थायी निवासस्थान उपलब्ध रहेको राष्ट्रको मात्र बासिन्दा मानिनेछ, र सो व्यक्तिको दुवै राष्ट्रमा स्थायी निवासस्थान भएमा निजलाई निजको व्यक्तिगत र आर्थिक सम्बन्ध निकटमा रहेको (महत्वपूर्ण हितको केन्द्र) राष्ट्रको मात्र बासिन्दा मानिनेछ,

(ख) निजको महत्वपूर्ण हितको केन्द्र रहेको राष्ट्र यकिन गर्न नसकिएमा वा कुनै पनि राष्ट्रमा निजको स्थायी निवासस्थान नभएमा, निजलाई निज जुन राष्ट्रमा सामान्य रूपमा बसोबास गरेको छ सो राष्ट्रको मात्र बासिन्दा मानिनेछ,

(ग) निजको दुवै राष्ट्रहरूमा सामान्य वासस्थान भएमा वा ती मध्ये कुनै राष्ट्रमा पनि त्यस्तो वासस्थान नभएमा, निजलाई निज जुन राष्ट्रको नागरिक हो सो राष्ट्रको मात्र बासिन्दा मानिनेछ,

(घ) निज दुवै राष्ट्रको नागरिक भएमा वा ती मध्ये कुनै पनि राष्ट्रको नागरिक नभएमा, संविदाकारी राष्ट्रका सक्षम अधिकारीहरूले आपसी सम्झौताबाट सो प्रश्नको समाधान गर्नेछन् ।

३. प्रकरण १ का व्यवस्थाहरुको कारणबाट, प्राकृतिक व्यक्ति बाहेकको कुनै व्यक्ति दुवै संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा भएमा, त्यस्तो व्यक्तिलाई निजको प्रभावकारी व्यवस्थापनको स्थान जुन राष्ट्रमा रहेको छ सो राष्ट्रको मात्र बासिन्दा मानिनेछ ।

धारा ५

स्थायी संस्थापन

१. यस सम्झौताको प्रयोजनको लागि, “स्थायी संस्थापन” भन्नाले कुनै प्रतिष्ठानको व्यवसाय पूर्ण वा आंशिक रूपमा सञ्चालन गरिने व्यवसायको निश्चित स्थान सम्झनु पर्छ ।
२. “स्थायी संस्थापन” भन्नाले खासगरी देहायका कुराहरु समेतलाई जनाउँछ :
- (क) व्यवस्थापनको स्थान,
  - (ख) शाखा,
  - (ग) कार्यालय,
  - (घ) कारखाना,
  - (ङ) कार्यशाला,
  - (च) खानी, तेल वा ग्यासको कुवा, खानी वा प्राकृतिक स्रोतको उत्खननको अन्य कुनै स्थान,
  - (छ) गोदामघर, र
  - (ज) फार्म वा वृक्षारोपण ।
३. “स्थायी संस्थापन” भन्ने शब्दले यसैगरी देहायका कुराहरुलाई समेट्दछ :
- (क) कुनै भवन स्थल, निर्माण, जडान वा संयोजन आयोजना वा प्राकृतिक स्रोतको अन्वेषण वा विकासका लागि प्रयोग गरिएको जडान वा प्वाल पार्ने उपकरण (ड्रिलिङ रिग) वा पानीजहाज एवं सोसंग सम्बद्ध सुपरीवेक्षणका क्रियाकलाप एक सय त्रियासी दिन भन्दा बढीको अवधिसम्म निरन्तर रहेमा मात्र त्यस्तो स्थल, आयोजना, प्रयोग वा क्रियाकलापहरु,
  - (ख) कुनै प्रतिष्ठानले कुनै बाह्य महिनाको अवधिभित्र कूल १८३ दिन भन्दा बढी अवधि वा अवधिहरुको लागि सो राष्ट्रभित्र सो प्रतिष्ठानले काममा लगाएको कामदार वा अन्य कर्मचारी मार्फत (सोही वा सम्बद्ध आयोजनाको लागि) निरन्तर प्रदान गरेका परामर्श सेवा लगायतका सेवाहरु ।

४. यस धाराका माथि उल्लिखित व्यवस्थाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि, “स्थायी संस्थापन” मा देहायका कुराहरू समावेश भएको मानिने छैन:
- (क) प्रतिष्ठानको स्वामित्वमा रहेका वस्तु वा व्यापारिक सामानको भण्डारण वा प्रदर्शनको प्रयोजनका लागि मात्र सुविधाको प्रयोग,
  - (ख) भण्डारण वा प्रदर्शनको प्रयोजनको लागि मात्र प्रतिष्ठानको स्वामित्वमा रहेका वस्तु वा व्यापारिक सामानको मौज्जातको अनुरक्षण,
  - (ग) कुनै अर्को प्रतिष्ठानबाट प्रशोधन गरिने प्रयोजनका लागि मात्र प्रतिष्ठानको स्वामित्वमा रहेका वस्तु वा व्यापारिक सामानको मौज्जातको अनुरक्षण,
  - (घ) प्रतिष्ठानको लागि वस्तु वा व्यापारिक सामान खरिद गर्ने वा जानकारी संकलन गर्ने प्रयोजनका लागि मात्र व्यवसायको निश्चित स्थानको अनुरक्षण,
  - (ङ) प्रतिष्ठानको लागि विज्ञापनको प्रयोजन, जानकारी प्रदान, वैज्ञानिक अनुसन्धान वा अन्य कुनै प्रारम्भिक र सहायक प्रकृतिका क्रियाकलाप गर्नको लागि व्यवसाय गर्ने निश्चित स्थानको अनुरक्षण ।
५. प्रकरण ७ को व्यवस्था लागू हुने स्वतन्त्र हैसियतको प्रतिनिधि (एजेण्ट) बाहेकको कुनै पनि व्यक्तिले एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको कुनै प्रतिष्ठानको लागि वा तर्फबाट काम गरिरहेको छ भने देहायको अवस्थामा पहिले उल्लिखित राष्ट्रमा त्यस्तो व्यक्ति स्थायी संस्थापन मानिनेछ यदि त्यस्तो व्यक्तिले:
- (क) त्यस्तो व्यक्तिको क्रियाकलाप प्रतिष्ठानका लागि वा तर्फबाट वस्तु वा व्यापारिक सामानको खरिदमा सिमित नरहेमा, पहिलो उल्लेखित राष्ट्रमा प्रतिष्ठानका लागि वा तर्फबाट करार गर्ने सामान्य अख्तियार राखेमा र अभ्यस्त रूपमा प्रयोग गरेमा,
  - (ख) प्रतिष्ठानको लागि वा तर्फबाट वस्तु वा व्यापारिक सामान नियमित रूपमा आपूर्ति गर्ने प्रतिष्ठानको स्वामित्वमा रहेका वस्तु वा व्यापारिक सामानको मौज्जात पहिलो उल्लेखित राष्ट्रमा सामान्य रूपमा अनुरक्षण गरेमा,
  - (ग) प्रतिष्ठानको लागि वा प्रतिष्ठानको तर्फबाट वा आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको वा नियन्त्रित गर्ने इच्छा रहेको अर्को प्रतिष्ठानको तर्फबाट वस्तु वा व्यापारिक सामानको बिक्रिको लागि पहिले उल्लिखित राष्ट्रमा पूर्ण वा अधिकांश बिक्रिको लागि सामान्य रूपमा आदेश लिने गरेमा ।

६. यस धाराका उपर्युक्त व्यवस्थाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि, एउटा संविदाकारी राष्ट्रको कुनै बीमा प्रतिष्ठानले प्रकरण ७ लागू हुने स्वतन्त्र हैसियत राख्ने प्रतिनिधि (एजेण्ट) बाहेक अन्य कुनै व्यक्ति मार्फत अर्को संविदाकारी राष्ट्रको इलाकामा बीमाको किस्ता संकलन गरे वा त्यहाँ रहेको जोखिमको बीमा गराएमा पुनर्बीमाको हकमा बाहेक सो अर्को राष्ट्रमा त्यस्तो बीमा प्रतिष्ठानको स्थायी संस्थापन रहेको मानिनेछ ।
७. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको कुनै प्रतिष्ठानले दलाल, साधारण कमिशन प्रतिनिधि (एजेण्ट) वा स्वतन्त्र हैसियत राख्ने अन्य कुनै प्रतिनिधि (एजेण्ट), जो आफ्नो सामान्य व्यवसाय गरिरहेका हुन्छन्, मार्फत अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा व्यवसाय गरेको कारणले मात्रै सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा त्यस्तो प्रतिष्ठानको स्थायी संस्थापन रहेको मानिने छैन ।
८. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा भएको कुनै कम्पनीले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा भएको कुनै कम्पनीलाई नियन्त्रण गरेको वा सो कम्पनीबाट त्यस्तो कम्पनी नियन्त्रित भएको वा त्यस्तो अर्को राष्ट्रमा (स्थायी संस्थापन मार्फत वा अन्य किसिमबाट) व्यवसाय गरेको भन्ने तथ्य स्वयंले त्यस्तो एक कम्पनीलाई अर्को कम्पनीको स्थायी संस्थापन बनाउने छैन ।

धारा ६

अचल सम्पत्तिबाट आर्जित आय

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको कुनै बासिन्दाले अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित अचल सम्पत्तिबाट आर्जन गरेको आय (कृषि वा वनजन्य आय समेत) मा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. “अचल सम्पत्ति” भन्नाले सो सम्पत्ति जुन संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित छ सो राष्ट्रको कानून अनुसार परिभाषित सम्पत्ति सम्झनु पर्छ । सो शब्दले, कुनै पनि अवस्थामा, अचल सम्पत्तिका अंगका रूपमा रहेका सम्पत्ति, कृषि र वनमा प्रयोग गरिएका पशुधन र उपकरण, भू-सम्पत्ति सम्बन्धी सामान्य कानूनका व्यवस्था लागू हुने अधिकार, अचल सम्पत्तिको भोगचलन, खनीज भण्डार, स्रोत र अन्य प्राकृतिक स्रोतको काम बापतको प्रतिफल स्वरूप परिवर्तनीय वा निश्चित भुक्तानीको अधिकार वा त्यसमा काम गर्ने अधिकार समेतलाई जनाउँछ । पानीजहाज, डुंगा र वायुयानलाई अचल सम्पत्ति मानिने छैन ।
३. प्रकरण १ का व्यवस्था अचल सम्पत्तिको प्रत्यक्ष प्रयोग, भाडा वा अन्य कुनै पनि स्वरूपको प्रयोगबाट आर्जित आयका हकमा समेत लागू हुनेछन् ।

४. प्रकरण १ र ३ का व्यवस्था कुनै प्रतिष्ठानको अचल सम्पत्तिबाट आर्जित आयमा र स्वतन्त्र वैयक्तिक सेवाको सञ्चालनका लागि प्रयोग गरिएको अचल सम्पत्तिबाट आर्जित आयका हकमा समेत लागू हुनेछन् ।

धारा ७

व्यापार मुनाफा

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको कुनै प्रतिष्ठानले अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित स्थायी संस्थापनको माध्यमबाट त्यस्तो अर्को राष्ट्रमा व्यवसाय नगरेसम्म सो प्रतिष्ठानको मुनाफामा सो राष्ट्रमा मात्र कर लगाइनेछ । त्यस्तो प्रतिष्ठानले माथि उल्लेख भए बमोजिम व्यवसाय गरेकोमा, सो प्रतिष्ठानको मुनाफाको सो स्थायी संस्थापनका हकमा लागू हुने जति हिस्सामा मात्र अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. प्रकरण ३ का व्यवस्थाको अधिनमा रही, एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानले अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित स्थायी संस्थापनको माध्यमबाट सो अर्को राष्ट्रमा व्यवसाय सञ्चालन गरेमा, एउटै वा मिल्दोजुल्दो शर्त अन्तर्गत एउटै वा मिल्दोजुल्दो क्रियाकलापमा संलग्न भएको र जुन प्रतिष्ठानको स्थायी संस्थापन हो सो बाट पूर्णतः स्वतन्त्र रूपले काम गर्ने भिन्न र अलग्गै प्रतिष्ठान भएको भए सो स्थायी संस्थापनले आर्जन गर्नसक्ने अपेक्षित मुनाफा सो स्थायी संस्थापनबाट प्रत्येक संविदाकारी राष्ट्रमा आर्जन गरिएको मानिनेछ ।
३. कुनै स्थायी संस्थापनको मुनाफा निर्धारण गर्दा, त्यस्तो स्थायी संस्थापन रहेको राष्ट्रमा वा अन्यत्र गरिएका कार्यकारी तथा सामान्य प्रकृतिका प्रशासनिक खर्चहरू लगायत स्थायी संस्थापनको व्यवसायको प्रयोजनका लागि गरिएका खर्च वापत राष्ट्रिय कानूनका व्यवस्था अन्तर्गत कट्टा गर्न स्वीकृति दिइनेछ । तथापी स्थायी संस्थापनद्वारा प्रतिष्ठानको मुख्य कार्यालय वा अन्य कार्यालयलाई पेटेन्ट वा कुनै अधिकार प्रयोग गरे वापतको रोयल्टी, शुल्क वा यस्तै प्रकारको अन्य भुक्तानी वा कमिशनको रूपमा व्यवस्थापनको निमित्त कुनै खास सेवा प्रदान गरे वापत वा वैकिंग प्रतिष्ठानको लागि बाहेक स्थायी संस्थापनले लिएको ऋणको व्याज वापत भुक्तानी गरेको (वास्तविक खर्चहरू सोधभर्ना गर्न भुक्तानी गरेकोमा बाहेक) रकमको हकमा भने खर्च वापत त्यसरी कट्टा गर्न स्वीकृति दिइने छैन । त्यसैगरी, कुनै स्थायी संस्थापनले प्रतिष्ठानको मुख्य कार्यालय वा अन्य कुनै कार्यालयले पेटेन्ट वा अन्य अधिकार प्रयोग गरे वापतको रोयल्टी, शुल्क वा यस्तै अन्य भुक्तानी वा कुनै खास सेवा प्रदान गरे वापत वा व्यवस्थापनको निमित्त कमिशनको रूपमा गरेको भुक्तानी वा वैकिंग प्रतिष्ठानको लागि बाहेक स्थायी संस्थापनले प्रतिष्ठानको प्रमुख कार्यालय वा अन्य कार्यालयले लिएको ऋणमा लागेको व्याजको भुक्तानी (वास्तविक खर्चहरू सोधभर्ना गर्न भुक्तानी गरेकोमा बाहेक) खर्च लेखे तापनि त्यस्ता भुक्तानीलाई सो स्थायी संस्थापनको मुनाफा निर्धारण गर्दा विचार गरिने छैन ।

४. कुनै संविदाकारी राष्ट्रमा प्रतिष्ठानको कूल आयलाई विभिन्न शीर्षकमा विभाजन गरी सोही आधारमा स्थायी संस्थापनको मुनाफा निर्धारण गर्ने प्रचलन रहेको भए प्रकरण २ को कुनै पनि कुराले सो संविदाकारी राष्ट्रलाई त्यस्तो प्रचलन अनुसार गरिएको विभाजनको आधारमा करयोग्य आय निर्धारण गर्न रोक लगाउने छैन । तर त्यसरी विभाजन गर्न अपनाइएको तरिकाबाट निस्कने नतिजा यस धारामा उल्लिखित सिद्धान्तहरू अनुरूपको हुनेछ ।
५. कुनै स्थायी संस्थापनले प्रतिष्ठानका लागि गरेको वस्तु वा व्यापारिक सामानको खरिदको कारणले मात्र त्यस्तो स्थायी संस्थापनले मुनाफा आर्जन गरेको मानिने छैन।
६. माथि उल्लिखित प्रकरणहरूको प्रयोजनको लागि उचित र पर्याप्त कारण भई स्थायी संस्थापनको मुनाफाको निर्धारण अन्यथा हुने भएमा बाहेक त्यस्तो निर्धारण प्रत्येक वर्ष एउटै तरिकाबाट गरिनेछ ।
७. यस सम्झौताका अन्य धारा बमोजिम छुट्टै रूपमा व्यवहार गरिने आयका कलमहरू मुनाफामा समावेश भएको अवस्थामा यस धाराका व्यवस्थाले ती धाराका व्यवस्थालाई प्रभाव पार्ने छैनन् ।

धारा ८

पानीजहाज हुवानी तथा हवाई यातायात

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको कुनै प्रतिष्ठानले अर्को संविदाकारी राष्ट्रबाट अन्तर्राष्ट्रिय यातायातमा पानीजहाज वा वायुयान संचालन गरी आर्जन गरेको आय अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा करयोग्य हुनेछ । तर अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा लाग्ने त्यस्तो आयमा लाग्ने कर ५० प्रतिशत बराबरको रकमले घटाउन सक्नेछ ।
२. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानले अन्तर्राष्ट्रिय यातायातमा वायुयान सञ्चालन गरी आर्जन गरेको आय सो राष्ट्रमा मात्र कारयोग्य हुनेछ ।
३. प्रकरण १ र २ को व्यवस्था कोष (पुल), संयुक्त व्यवसाय वा अन्तर्राष्ट्रिय सञ्चालन निकायको सहभागिताबाट गरेको मुनाफाको हकमा समेत लागू हुनेछ ।

धारा ९

सम्बद्ध प्रतिष्ठानहरू

१. यदि
  - (क) एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानको व्यवस्थापन, नियन्त्रण वा पूँजीमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले भाग लिएको, वा

(ख) एउटै व्यक्तिहरूले एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानको र अर्को संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानको व्यवस्थापन, नियन्त्रण वा पूँजीमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले भाग लिएको, र यी दुवै अवस्थामा उक्त दुई प्रतिष्ठानहरू बीच तिनका व्यापारिक वा वित्तीय सम्बन्धको हकमा स्वतन्त्र प्रतिष्ठानहरू बीचको सम्बन्धको हकमा लागू हुने शर्तहरू भन्दा भिन्न शर्तहरू राखिएको वा लागू गरिएको अवस्थामा, उपर्युक्त शर्तहरूको कारणले त्यस्ता प्रतिष्ठानहरूमध्ये एउटा प्रतिष्ठानलाई मुनाफा प्राप्त हुनसक्ने तर ती शर्तहरूको कारणले त्यसरी प्राप्त गर्न नसकिएको मुनाफालाई सो प्रतिष्ठानको मुनाफामा समावेश गरी सोही अनुरूप कर लगाउन सकिनेछ ।

२. कुनै संविदाकारी राष्ट्रले सो राष्ट्रको कुनै प्रतिष्ठानको मुनाफामा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानको जुन मुनाफामा सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा कर लगाइएको हो सो मुनाफा समावेश गरी सोही बमोजिम कर लगाएको र त्यसरी समावेश गरिएको मुनाफालाई दुई प्रतिष्ठानहरू बीच तय गरिएका शर्तहरू स्वतन्त्र प्रतिष्ठानहरू बीच गरिने शर्तहरू सरह भई पहिलो उल्लिखित राष्ट्रको प्रतिष्ठानबाट आर्जित मुनाफा मानी व्यवहार गरिएको भए सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रले सो मुनाफामा सो राष्ट्रमा लगाइएको करको रकममा सो मुनाफामा उपयुक्त समायोजन गर्नेछ । त्यस्तो समायोजन निर्धारण गर्दा यस सम्झौताका अन्य व्यवस्थाहरूलाई उचित ध्यान दिइनेछ, र संविदाकारी राष्ट्रका सक्षम अधिकारीहरूले आवश्यकता अनुसार आपसी परामर्श गर्नेछन् ।

धारा १०

लाभांश

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा कम्पनीबाट अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दालाई भुक्तानी दिइएको लाभांशमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।

२. यद्यपी, लाभांशको भुक्तानी दिने कम्पनी जुन संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा हो सो राष्ट्रमा सो राष्ट्रको कानून अनुसार त्यस्तो लाभांशमा कर लगाउन सकिनेछ । तर प्राप्तकर्ता लाभांशको हितग्राही स्वामित्व भएको व्यक्ति हो भने त्यसरी लगाइएको कर देहायको प्रतिशत भन्दा बढी हुने छैन :

(क) हितग्राही स्वामित्व भएको व्यक्ति लाभांशको भुक्तानी दिने कम्पनीको कम्तिमा १० (दश) प्रतिशत पूँजी प्रत्यक्ष रूपले धारण गर्ने कम्पनी भए, लाभांशको कूल रकमको १० (दश) प्रतिशत,

(ख) अन्य सबै अवस्थाहरूमा लाभांशको कूल रकमको १५ (पन्ध्र) प्रतिशत ।

यस प्रकरणका व्यवस्थाले जुन मुनाफा मध्येबाट लाभांश भुक्तानी गरिने हो सो मुनाफाको सम्बन्धमा कम्पनीको कर व्यवस्थालाई प्रभाव पार्ने छैन ।

३. यस धारामा प्रयुक्त “लाभांश” भन्नाले शेयर वा अन्य अधिकारबाट प्राप्त ऋण दावी बाहेकको आय, मुनाफामा हिस्सेदारी एवं वितरण गर्ने कम्पनी जुन राष्ट्रको वासिन्दा हो सो राष्ट्रको कानून अनुसार शेयरबाट प्राप्त आयका हकमा लागू हुने कर व्यवस्था समानको कर व्यवस्थाको अधीनमा रहेको अन्य कर्पोरेट अधिकारबाट प्राप्त आय सम्झनु पर्छ ।
४. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा लाभांशको प्रापकले लाभांश भुक्तानी गर्ने कम्पनी वासिन्दा भएको अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको स्थायी संस्थापन मार्फत सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा व्यवसाय संचालन गरेमा वा सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित व्यवसाय गर्ने निश्चित स्थानबाट सो राष्ट्रमा स्वतन्त्र व्यक्तिगत सेवाहरू उपलब्ध गराएमा र जुन धारण (होल्डिंग) को सम्बन्धमा लाभांशको भुक्तानी गरिन्छ, सो धारण त्यस्तो स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थानसंग प्रभावकारी रूपले जोडिएको छ भने प्रकरण १ र २ का व्यवस्था लागू हुने छैनन् । यस्तो स्थितिमा अवस्था अनुसार धारा ७ वा धारा १४ का व्यवस्था लागू हुनेछन् ।
५. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा कम्पनीले अर्को संविदाकारी राष्ट्रबाट मुनाफा वा आय प्राप्त गरेमा, सो कम्पनीले भुक्तानी गरेको लाभांश सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दालाई भुक्तानी दिइएको वा जुन धारणको सम्बन्धमा लाभांशको भुक्तानी गरिन्छ, सो धारण सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित कुनै स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थानसंग प्रभावकारी रूपले जोडिएको अवस्थामा बाहेक सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रले त्यस्तो लाभांशमा कुनै कर लगाउन वा भुक्तानी दिइएको लाभांश वा वितरण नगरिएको मुनाफामा सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा उत्पन्न मुनाफा वा आय पूर्ण वा आंशिक रूपमा समावेश गरिएको भए तापनि सो कम्पनीको वितरण नगरिएको मुनाफामा कम्पनीको वितरण नगरिएको मुनाफामा लाग्ने कर लगाउन सक्ने छैन ।

धारा ११

व्याज

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा आर्जन गरिएको र अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दालाई भुक्तानी गरिएको व्याजमा सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. तथापि, त्यस्तो व्याज आर्जन गरिएको संविदाकारी राष्ट्रमा पनि त्यस्तो व्याजमा सो राष्ट्रको कानून अनुसार कर लगाउन सकिनेछ । तर सो व्याज प्राप्त गर्ने व्यक्ति हितग्राही स्वामित्व भएको व्यक्ति हो भने त्यसरी लगाइएको कर व्याजको कूल रकमको पन्ध्र (१५) प्रतिशत भन्दा बढी हुने छैन । तर अर्को संविदाकारी

- राष्ट्रको बासिन्दा भएको र ब्याजको हितग्राही स्वामित्व भएको व्यक्ति विशुद्ध बौद्धिक व्यवसाय गर्ने बैकलाई ब्याज भुक्तानी दिइएको अवस्थामा ब्याज आर्जन गरिने संविदाकारी राष्ट्रमा लगाइने कर ब्याजको कूल रकमको दश (१०) प्रतिशत भन्दा बढी हुने छैन ।
३. प्रकरण २ मा जुनसुकै व्यवस्था गरिएको भए तापनि, एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा आर्जन भई अर्को संविदाकारी राष्ट्रको स्थानीय निकाय लगायत सो राष्ट्रको सरकारबाट, केन्द्रीय बैंक वा सरकारको पूर्ण स्वामित्वमा रहेको कुनै वित्तीय संस्थाबाट प्राप्त गरिएको ब्याजमा पहिलो उल्लिखित संविदाकारी राष्ट्रमा कर छुट दिइनेछ ।
४. प्रकरण ३ को प्रयोजनको लागि, “केन्द्रीय बैंक वा सरकारको पूर्ण स्वामित्वमा रहेको कुनै वित्तीय संस्था” भन्नाले :
- (क) नेपालको हकमा:
- (१) नेपाल राष्ट्र बैंक (नेपालको केन्द्रीय बैंक),
- (२) त्यस्तो वित्तीय संस्था जसको पूँजी नेपाल सरकारको पूर्ण स्वामित्वमा रहेको हुन्छ ।
- (ख) बंगलादेशको हकमा:
- (१) बंगलादेश बैंक (बंगलादेशको केन्द्रीय बैंक),
- (२) सरकारी स्वामित्वको बैंक वा अन्य वित्तीय संस्था जुन बंगलादेश सरकारको पूर्व स्वामित्वमा रहेको हुन्छ ।
५. यस धारामा प्रयुक्त “ब्याज” भन्नाले बन्धकीबाट सुरक्षित गरिएको वा नगरिएको तथा ऋणीको मुनाफामा हिस्सा राख्ने अधिकार रहेको वा नरहेको जे भए तापनि सवै किसिमका ऋण दावीबाट आर्जित आय र खासगरी सरकारी धितोपत्र (सेक्युरिटी) बाट प्राप्त आय र वण्ड वा ऋणपत्रबाट प्राप्त आय तथा त्यस्ता धितोपत्र, वण्ड वा ऋणपत्रसंग सम्बद्ध प्रिमियम र पुरस्कार सम्भन्नु पर्छ । यस धाराको प्रयोजनको लागि विलम्ब भुक्तानी वापतको जरिवाना (पेनाल्टि) शुल्कलाई ब्याजको रूपमा लिइने छैन ।
६. ब्याजको हितग्राही स्वामित्व भएको व्यक्ति एउटा संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा भई ब्याज सिर्जना हुने अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको स्थायी संस्थापन मार्फत सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा व्यवसाय संचालन गरेमा वा सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित व्यवसाय गर्ने निश्चित स्थानबाट सो राष्ट्रमा स्वतन्त्र व्यक्तिगत सेवाहरू उपलब्ध गराएमा र जुन ऋण दावीको सम्बन्धमा ब्याजको भुक्तानी गरिन्छ, सो दावी त्यस्तो स्थायी

संस्थापन वा निश्चित स्थानसंग प्रभावकारी रूपले आवद्ध भएमा प्रकरण १ र २ का व्यवस्था लागू हुने छैनन् । यस्तो स्थितिमा अवस्था अनुसार धारा ७ वा धारा १४ का व्यवस्था लागू हुनेछन् ।

७. भुक्तानीकर्ता एउटा संविदाकारी राष्ट्र स्वयं वा सोको स्थानीय निकाय वा वासिन्दा भएकोमा, सो संविदाकारी राष्ट्रमा व्याज आर्जन गरिएको मानिनेछ । यद्यपी, व्याज भुक्तानी दिने व्यक्ति एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भएको वा नभएको जे भए तापनि त्यस्तो व्यक्तिको एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा स्थायी संस्थापन वा व्यवसाय गर्ने निश्चित स्थान रहेको, त्यस्तो संस्थापन वा स्थानको सम्बन्धमा लिइएको ऋण वापत व्याज भुक्तानी दिइएको र त्यस्तो व्याज स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थानबाट व्यहोरिएको अवस्थामा त्यस्तो व्याज सो स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थान रहेको राष्ट्रमा आर्जन गरिएको मानिनेछ ।
८. भुक्तानीकर्ता र हितग्राही स्वामित्व भएको व्यक्ति बीच वा ती दुवै र अन्य कुनै व्यक्ति बीचको विशेष सम्बन्धको कारणले जुन ऋणदावीको लागि भुक्तानी दिइन्छ सो ऋणदावीको रकम हेर्दा त्यस्तो सम्बन्ध नभएको अवस्थामा भुक्तानीकर्ता र हितग्राही स्वामित्व भएको व्यक्ति बीच सहमति हुनसक्ने रकम भन्दा व्याजको रकम बढी भएमा यस धाराका व्यवस्थाहरू त्यस्तो पछिल्लो रकमका हकमा मात्र लागू हुनेछन् । यस्तो अवस्थामा भुक्तानीको बढी भए जतिको हिस्सा यस सम्झौताका अन्य व्यवस्थालाई उचित ध्यान दिदै प्रत्येक संविदाकारी राष्ट्रको कानून अनुसार करयोग्य हुनेछ ।

धारा १२

रोयल्टी र प्राविधिक सेवाको शुल्क

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा आर्जन गरी अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दालाई भुक्तानी गरिएको रोयल्टी र प्राविधिक सेवाको शुल्कमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. यद्यपी, त्यस्तो रोयल्टी वा प्राविधिक सेवाको शुल्क आर्जन गरिएको संविदाकारी राष्ट्रमा पनि सो रोयल्टी वा सेवा शुल्कमा सो राष्ट्रको कानून बमोजिम कर लगाउन सकिनेछ । तर रोयल्टी वा शुल्कको हितग्राही स्वामित्व भएको व्यक्ति अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भएकोमा त्यसरी लगाइएको कर रोयल्टी वा शुल्कको कूल रकमको पन्ध्र (१५) प्रतिशत भन्दा बढी हुने छैन ।
३. यस धारामा प्रयुक्त “रोयल्टी” भन्नाले रेडियो वा टेलिभिजन प्रसारणका लागि प्रयोग गरिएको चलचित्र, फिल्म वा टेप लगायतका साहित्यिक, कलात्मक वा वैज्ञानिक कार्यको कुनै पनि प्रतिलिपि अधिकार, कुनै पनि पेटेन्ट, ट्रेडमार्क, डिजाइन वा मोडेल, योजना, गोप्य सूत्र वा प्रकृयाको प्रयोगको वा सो प्रयोग गर्ने अधिकारको प्रतिफल वा औद्योगिक, व्यापारिक वा वैज्ञानिक साधनको प्रयोग वा प्रयोग गर्ने अधिकार वा

औद्योगिक, व्यापारिक वा वैज्ञानिक अनुभव सम्बन्धी जानकारीको प्रतिफलस्वरूप प्राप्त गरिएको कुनै पनि प्रकारको भुक्तानी सम्झनु पर्छ ।

४. यस धारामा प्रयुक्त “प्राविधिक सेवाको शुल्क” भन्नाले एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाले अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा कुनै प्रबन्धकीय, प्राविधिक वा परामर्श सेवाको व्यवस्था गरे वा प्रदान गरे बापत पाउने प्रतिफल सम्झनु पर्छ । तर यसले धारा ५ को प्रकरण ३ र धारा १४ वा धारा १५ मा उल्लेख गरिएको क्रियाकलापको लागि प्रतिफल भने समावेश गर्दैन ।
५. रोयल्टी वा प्राविधिक सेवाको शुल्कको हितग्राही स्वामित्व भएको व्यक्ति एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भई रोयल्टी वा प्राविधिक सेवाको शुल्क सिर्जना हुने अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको स्थायी संस्थापन मार्फत सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा व्यवसाय संचालन गरेमा वा सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा अवस्थित व्यवसाय गर्ने निश्चित स्थानबाट सो राष्ट्रमा स्वतन्त्र व्यक्तिगत सेवाहरू उपलब्ध गराएमा र जुन अधिकार, सम्पत्ति वा करारको सम्बन्धमा रोयल्टी प्राविधिक सेवाको शुल्कको भुक्तानी गरिन्छ सो अधिकार, सम्पत्ति वा करार त्यस्तो स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थानसंग प्रभावकारी रूपले जोडिएको भएमा प्रकरण १ र २ का व्यवस्था लागू हुने छैनन् । यस्तो स्थितिमा अवस्था अनुसार धारा ७ वा धारा १४ का व्यवस्था लागू हुनेछन् ।
६. भुक्तानीकर्ता एउटा संविदाकारी राष्ट्र स्वयं वा सोको राजनीतिक उप विभाजन, स्थानीय निकाय वा वासिन्दा भएकोमा, सो संविदाकारी राष्ट्रमा रोयल्टी वा प्राविधिक सेवा शुल्कको सिर्जना भएको मानिनेछ । तर, रोयल्टी वा प्राविधिक सेवा शुल्कको भुक्तानी दिने व्यक्ति एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भएको वा नभएको जे भए तापनि त्यस्तो व्यक्तिको एउटा संविदाकारी राष्ट्रमा स्थायी संस्थापन वा व्यवसाय गर्ने निश्चित स्थान रहेको, त्यस्तो संस्थापन वा निश्चित स्थानको सम्बन्धमा रोयल्टी भुक्तानी दिने दायित्व उत्पन्न भएको र त्यस्तो रोयल्टी सो स्थायी संस्थापनबाट व्यहोरिएको अवस्थामा त्यस्तो रोयल्टी सो स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थान रहेको राष्ट्रमा सिर्जना भएको मानिनेछ ।
७. भुक्तानीकर्ता र हितग्राही स्वामित्व भएको व्यक्ति बीच वा ती दुवै र अन्य कुनै व्यक्ति बीचको विशेष सम्बन्धको कारणले जुन प्रयोग, अधिकार वा सूचनाको लागि रोयल्टी वा प्राविधिक सहायताको शुल्कको भुक्तानी गरिन्छ, सोको रकम हेर्दा त्यस्तो सम्बन्ध नभएको अवस्थामा भुक्तानीकर्ता र हितग्राही स्वामित्व भएको व्यक्ति बीच सहमति हुनसक्ने रकम भन्दा रोयल्टीको रकम बढी भएमा त्यस्तो पछिल्लो रकमका हकमा मात्र यस धाराका व्यवस्था लागू हुनेछन् । त्यस्तो अवस्थामा त्यस्तो भुक्तानीको बढी भए जतिको हिस्सा यस सम्झौताका अन्य व्यवस्थालाई उचित ध्यान दिँदै प्रत्येक संविदाकारी राष्ट्रको कानून अनुसार करयोग्य हुनेछ ।

धारा १३

पूँजीगत लाभ

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दाले धारा ६ को प्रकरण २ मा परिभाषा गरिए बमोजिम, अचल सम्पत्तिको बेचबिखनबाट वा मूल रूपमा अचल सम्पत्ति जायजथा रहेको कम्पनीको धितो र शेयरको बेचबिखनबाट प्राप्त गरेको पूँजीगत लाभमा त्यस्तो सम्पत्ति रहेको राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानको अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको स्थायी संस्थापनको व्यापारिक सम्पत्तिको हिस्साको रूपमा रहेको चल सम्पत्तिको वा स्वतन्त्र वैयक्तिक सेवाहरू सञ्चालन गर्ने प्रयोजनका लागि एउटा संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दालाई अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा उपलब्ध निश्चित स्थलसँग सम्बन्धित चल सम्पत्तिको बेचबिखनबाट प्राप्त भएको लाभमा एवं त्यस्तो स्थायी संस्थापन (एकल वा सम्पूर्ण प्रतिष्ठान सहित) को वा त्यस्तो निश्चित स्थलको बेचबिखनबाट प्राप्त त्यस्ता पूँजीगत लाभ समेतमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
३. अन्तर्राष्ट्रिय यातायातमा सञ्चालित पानीजहाज वा वायुयानको वा त्यस्तो पानीजहाज वा वायुयानको सञ्चालनसँग सम्बन्धित चल सम्पत्तिको बेचबिखनबाट संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दाले प्राप्त गरेको पूँजीगत लाभ सो प्रतिष्ठान जुन संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको छ सो राष्ट्रमा मात्र करयोग्य हुनेछ ।
४. प्रकरण १, २ र ३ बमोजिमका सम्पत्ति बाहेक अन्य कुनै सम्पत्तिको बेचबिखनबाट प्राप्त लाभ बेचबिखनकर्ता जुन संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा हो सो राष्ट्रमा मात्र करयोग्य हुनेछ ।

धारा १४

स्वतन्त्र वैयक्तिक सेवा

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दाले व्यावसायिक सेवा वा स्वतन्त्र प्रकृतिका अन्य क्रियाकलापका सम्बन्धमा आर्जन गरेको आय देहाय बमोजिमका अवस्थामा बाहेक सो राष्ट्रमा मात्र करयोग्य हुनेछ, साथै त्यस्तो आय अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा समेत करयोग्य हुनेछ यदि:
  - (क) त्यस्तो व्यक्तिको लागि अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा त्यस्तो क्रियाकलाप गर्नको लागि निश्चित स्थान नियमित रूपमा उपलब्ध भएको अवस्थामा त्यस्तो निश्चित स्थानसँग सम्बन्धित आय मात्र अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा करयोग्य हुनेछ, वा

(ख) त्यस्तो व्यक्ति अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा कुनै बाह्र महिनाको अवधिभित्र कूल १८३ दिन वा सो भन्दा बढी अवधि वा अवधिसम्म बसेको अवस्थामा त्यस्तो व्यक्तिले अर्को राष्ट्रमा गरेको क्रियाकलापबाट आर्जित आय मात्र त्यस्तो अर्को राष्ट्रमा करयोग्य हुनेछ ।

२. “व्यवसायिक सेवा” भन्नाले खासगरी स्वतन्त्र वैज्ञानिक, साहित्यिक, कलात्मक, शैक्षिक वा अध्यापन क्रियाकलाप एवं चिकित्सक, शल्य चिकित्सक, वकील, इन्जिनियर, वास्तुविद्, दन्त चिकित्सक र लेखापाल (एकाउन्टेन्ट) का स्वतन्त्र क्रियाकलाप समेतलाई जनाउँछ ।

धारा १५

आश्रित वैयक्तिक सेवा

१. धारा १६, १८, १९ र २० का व्यवस्थाको अधिनमा रही एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाले रोजगारीको सम्बन्धमा प्राप्त गरेको तलव, ज्याला र यस्तै अन्य पारिश्रमिक सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रोजगारी नगरेसम्म सोही संविदाकारी राष्ट्रमा मात्र कर लगाइनेछ । त्यसरी रोजगारी गरिएको भएमा, त्यसबाट प्राप्त त्यस्तो पारिश्रमिकमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. प्रकरण १ मा जुनसुकै व्यवस्था गरिएको भए तापनि, एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाले अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा गरिएको रोजगारीका सम्बन्धमा प्राप्त गरेको पारिश्रमिक देहायको अवस्थामा पहिलो उल्लिखित राष्ट्रमा मात्र करयोग्य हुनेछ :
- (क) प्राप्तकर्ता कुनै बाह्र (१२) महिनाको अवधिभित्र कुल १८३ दिन भन्दा बढी नहुने गरी कुनै अवधि वा अवधिहरूमा अर्को राष्ट्रमा उपस्थित भएको,
- (ख) अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा नभएको कुनै रोजगारदाताबाट वा निजको तर्फबाट पारिश्रमिक भुक्तानी गरिएको, र
- (ग) अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको रोजगारदाताको कुनै स्थायी संस्थापन वा व्यवसाय गर्ने निश्चित स्थानबाट सो पारिश्रमिक नव्यहोरिएको ।
३. यस धाराका उपर्युक्त व्यवस्थाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानद्वारा अन्तर्राष्ट्रिय यातायातमा सञ्चालित पानीजहाज वा वायुयानमा गरिएको रोजगारीका सम्बन्धमा प्राप्त पारिश्रमिकमा त्यस्तो राष्ट्रमा मात्र कर लगाउन सकिनेछ ।

धारा १६

सञ्चालकको शुल्क

एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भएको कुनै कम्पनीको सञ्चालक समितिको सदस्यको हैसियतले प्राप्त गरेको सञ्चालकको शुल्क र त्यस्तै अन्य भुक्तानीमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।

धारा १७

कलाकार तथा खेलाडी

१. धारा १४ र १५ मा जुनसुकै व्यवस्था गरिएको भए तापनि एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाले नाट्यशाला, चलचित्र, रेडियो वा टेलिभिजन कलाकार वा संगीतकार वा खेलाडी जस्तै प्रमोदकको हैसियतमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा व्यक्तिगत क्रियाकलाप गरी आर्जन गरेको आयमा सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
२. एउटा प्रमोदक वा खेलाडीले सो हैसियतमा गरेको व्यक्तिगत क्रियाकलापको सम्बन्धमा आर्जित आय प्रमोदक वा खेलाडी स्वयंलाई प्राप्त नभई कुनै अर्को व्यक्तिलाई प्राप्त हुने भएमा धारा ७, १४ र १५ मा जुनसुकै व्यवस्था गरिएको भए तापनि सो आयमा जुन संविदाकारी राष्ट्रमा प्रमोदक वा खेलाडीका क्रियाकलाप सञ्चालित हुन्छन् सो राष्ट्रमा कर लगाउन सकिनेछ ।
३. यस धाराको प्रकरण १ र २ मा जुनसुकै व्यवस्था गरिएको भए तापनि संविदाकारी राष्ट्रहरू बीच सम्पन्न सांस्कृतिक सम्झौता अन्तर्गत संचालित प्रकरण १ वमोजिमका क्रियाकलापबाट आर्जित आयमा त्यस्ता क्रियाकलाप संचालित राष्ट्रमा गरिएको भ्रमणको सवै वा अधिकांश खर्च कुनै संविदाकारी राष्ट्र, सोको स्थानीय निकाय वा सार्वजनिक संस्थाबाट व्यहोरिएको भए त्यस्ता क्रियाकलाप संचालित राष्ट्रमा कर छुट दिइनेछ ।

धारा १८

निवृत्तिभरण

१. धारा १९ को प्रकरण २ मा गरिएका व्यवस्थाको अधिनमा रही संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दालाई निजको विगतको रोजगारीको प्रतिफलस्वरूप भुक्तानी गरिएका निवृत्तिभरण र त्यस्तै अन्य पारिश्रमिक सो राष्ट्रमा मात्र करयोग्य हुनेछ ।

२. प्रकरण १ मा जुनसुकै व्यवस्था गरिएको भए तापनि एउटा संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दाले आर्जन गरेको निवृत्तिभरण वा अन्य त्यस्तै पारिश्रमिकको भुक्तानी अर्को संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठान वा त्यहाँ अवस्थित स्थायी संस्थापनले गर्दछ भने त्यस्तो पारिश्रमिक अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा करयोग्य हुनेछन् ।

धारा १९

सरकारी सेवा

१. (क) एउटा संविदाकारी राष्ट्रको सरकार वा सोको स्थानीय निकायले सो राष्ट्र वा निकायलाई प्रदान गरिएको सेवाका सम्बन्धमा कुनै प्राकृतिक व्यक्तिलाई भुक्तानी गरेको निवृत्तिभरण बाहेकको पारिश्रमिक सो राष्ट्रमा मात्र करयोग्य हुनेछ ।
- (ख) तर, त्यस्ता सेवा अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा उपलब्ध गराइएको र सो प्राकृतिक व्यक्ति सो राष्ट्रको बासिन्दा हुनुको साथै (१) सो राष्ट्रको नागरिक भएको, वा (२) सो सेवा उपलब्ध गराउने प्रयोजनका लागि मात्रै सो राष्ट्रको बासिन्दा नबनेको अवस्थामा त्यस्तो पारिश्रमिक सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा मात्र करयोग्य हुनेछ ।
२. (क) एउटा संविदाकारी राष्ट्र वा सोको स्थानीय निकायलाई उपलब्ध गराइएको सेवाका सम्बन्धमा सो राष्ट्र वा सोको स्थानीय निकायबाट वा त्यस्तो राष्ट्र उपविभाजन वा निकायले सिर्जना गरेको कोषबाट कुनै प्राकृतिक व्यक्तिलाई भुक्तानी गरिएको निवृत्तिभरण सो राष्ट्रमा मात्रै करयोग्य हुनेछ ।
- (ख) तर, त्यस्तो प्राकृतिक व्यक्ति सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा र नागरिक भएमा त्यस्तो निवृत्तिभरण सो राष्ट्रमा मात्रै करयोग्य हुनेछ ।
३. धारा १५, १६, १७ र १८ का व्यवस्थाहरू एउटा संविदाकारी राष्ट्र वा उपविभाजन वा स्थानीय निकायबाट सञ्चालित व्यवसायका सिलसिलामा उपलब्ध गराइएको सेवाका सम्बन्धमा भुक्तानी गरिएको तलब, ज्याला र त्यस्तै अन्य पारिश्रमिक र निवृत्तिभरणका हकमा लागू हुनेछन् ।

धारा २०

शिक्षक तथा अन्वेषणकर्ताहरू

कुनै व्यक्ति, एउटा संविदाकारी राष्ट्रको भ्रमण गर्नु भन्दा तत्काल अघि निज अर्को संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दा रहेकोमा र निज कुनै मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालय, कलेज, विद्यालय वा अन्य त्यस्तै मान्यता प्राप्त शैक्षिक संस्थाका निमन्त्रणामा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको त्यस्तो शैक्षिक संस्थामा, प्राध्यापक, शिक्षक वा अन्वेषणकर्ताको रूपमा दुई वर्ष नबढ्ने गरी पढाउने वा अन्वेषण गर्ने वा दुवै उद्देश्यले भ्रमण गरेमा त्यस्तो

अध्यापन वा अन्वेषणको लागि निजले प्राप्त गर्ने पारिश्रमिकमा त्यस्तो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा कर छुट हुनेछ ।

धारा २१

विद्यार्थीहरु

१. अर्को संविदाकारी राष्ट्रको भ्रमण गर्नु तत्काल अघि संविदाकारी राष्ट्रहरु मध्येको एक राष्ट्रको वासिन्दा भएको अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा पूर्ण रूपमा शिक्षा वा प्रशिक्षणको लागि सो अर्को राष्ट्रमा उपस्थित भएको कुनै विद्यार्थी वा शिक्षार्थीले उक्त राष्ट्र भन्दा बाहिरको श्रोतबाट प्राप्त गरेको अनुदान, ऋण तथा छात्रवृत्ति र भरणपोषण, शिक्षा, प्रशिक्षणको प्रयोजनको लागि प्राप्त गरेको भुक्तानीमा बाहेक निजले अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा आफ्नो पढाइसँग सम्बन्धित हुने रोजगारबाट प्राप्त गरेको पारिश्रमिकमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा कर लाग्ने छैन ।
२. प्रकरण १ बमोजिम रोजगारबाट प्राप्त हुने पारिश्रमिकमा हुने छुट वार्षिक रूपमा २००० अमेरिकी डलर भन्दा बढी हुने छैन ।
३. यस धारा बमोजिम लिइएको लाभ शिक्षा वा प्रशिक्षण पूरा हुन लाग्ने समयावधिसम्म मात्र लागू हुनेछ तर कुनै व्यक्तिले निज अर्को राष्ट्रमा पुगेको मितिले लगातार छ वर्ष भन्दा बढी यस धारा बमोजिमको लाभ लिन पाउने छैन ।

धारा २२

अन्य आय

१. यस सम्झौताका माथि उल्लिखित धाराहरूमा व्यवस्था नगरिएका जहाँसुकै उत्पन्न भएका एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दाका आयका कलमहरु सो राष्ट्रमा करयोग्य हुनेछन् ।
२. धारा ६ को प्रकरण २ मा परिभाषित अचल सम्पत्तिबाट आर्जित आय बाहेक अन्य आय प्राप्त गर्ने व्यक्ति एउटा संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा भई अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको स्थायी संस्थापनको माध्यमबाट सो राष्ट्रमा व्यवसाय सञ्चालन गरेमा वा अर्को राष्ट्रमा रहेको व्यवसाय गर्ने निश्चित स्थानबाट स्वतन्त्र वैयक्तिक सेवाहरू प्रदान गरेमा र जुन अधिकार वा सम्पत्तिको सम्बन्धमा आयको भुक्तानी गरिएको हो सो अधिकार वा सम्पत्ति त्यस्तो स्थायी संस्थापन वा निश्चित स्थानसंग प्रभावकारी रूपमा सम्बन्धित भएमा त्यस्तो आयमा उपधारा १ को व्यवस्था लागू हुने छैन । यस्तो स्थितिमा अवस्था अनुसार धारा ७ वा धारा १४ का व्यवस्था लागू हुनेछन् ।

धारा २३

द्वैध कराधान समाप्तिको तरिकाहरु

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दाले यस सम्झौता बमोजिम अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा कर लाग्ने आय आर्जन गर्दछ भने पहिले उल्लेखित राष्ट्रले अर्को राष्ट्रमा तिर्ने आय कर बराबरको रकम उक्त बासिन्दाको आय करबाट घटाउने छ । तथापि त्यस्तो छुट कर कट्टी गर्नु अघि गरिएको कर गणनाको अंश भन्दा बढी हुने छैन, जुन अवस्था अनुसार त्यस्तो आयमा सो अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा पनि कर लाग्न सक्ने भनी तोकिएको हुन्छ ।
२. यस सम्झौताको कुनै व्यवस्था अनुसार एउटा संविदाकारी राष्ट्रको कुनै बासिन्दाले आर्जन गरेको आयमा उक्त राष्ट्रमा कर छुट हुने भए त्यस्तो राष्ट्रले बासिन्दाको बाँकी आयमा लाग्ने कर रकम गणना गर्दा छुट दिएको आयलाई विचार गर्न सक्नेछ।

धारा २४

समान व्यवहार

१. एउटा संविदाकारी राष्ट्रका नागरिक उपर अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा समान परिस्थितिमा सो अर्को राष्ट्रका नागरिक उपर लागू हुने वा लागू गर्न सकिने कर व्यवस्था वा तत्सम्बन्धी शर्त भन्दा भिन्न वा बढी भारपूर्ण कुनै पनि कर व्यवस्था वा तत्सम्बन्धी कुनै शर्त लागू गरिने छैन । धारा १ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो व्यवस्था एउटा वा दुवै संविदाकारी राष्ट्रका बासिन्दा नभएका व्यक्तिका हकमा समेत लागू हुनेछ ।
२. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानको अर्को संविदाकारी राष्ट्रमा रहेको स्थायी संस्थापनमा लगाइने कर सोही क्रियाकलाप सञ्चालन गरिरहेका सो अर्को राष्ट्रका प्रतिष्ठान उपर लगाइने कर भन्दा कम सुविधाजनक हुने गरी सो अर्को राष्ट्रमा कर लगाइने छैन । एउटा संविदाकारी राष्ट्रले आफ्ना बासिन्दालाई कुनै नागरिक हैसियत वा पारिवारिक जिम्मेवारीका आधारमा कर प्रयोजनका लागि उपलब्ध गराउने व्यक्तिगत छुट, सहूलियत र कटौति अर्को संविदाकारी राष्ट्रका बासिन्दालाई उपलब्ध गराउन उक्त राष्ट्रलाई बाध्य गराउने गरी यस व्यवस्थाको व्याख्या गरिने छैन ।
३. धारा ९, धारा ११ को प्रकरण ७ वा धारा १२ को प्रकरण ६ का व्यवस्था लागू हुने अवस्थामा बाहेक एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठानले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको बासिन्दालाई भुक्तानी गरेको व्याज, रोयल्टी र अन्य वितरण त्यस्तो प्रतिष्ठानको करयोग्य मुनाफा निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि पहिलो उल्लिखित राष्ट्रको

कुनै वासिन्दालाई त्यस्तो ब्याज, रोयल्टी र अन्य रकम भुक्तानी गरिएको भए जुन शर्त लागू हुने थियो सोही शर्त अन्तर्गत कट्टायोग्य हुनेछन् ।

४. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको प्रतिष्ठान, जो अर्को संविदाकारी राष्ट्रको एक वा बढी वासिन्दाको प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको छ, उपर पहिलो उल्लिखित राष्ट्रका त्यस्तै अन्य प्रतिष्ठान उपर लागू हुने वा हुनसक्ने कर र तत्सम्बन्धी शर्त भन्दा भिन्न वा बढी भारपूर्ण कर वा तत्सम्बन्धी कुनै पनि शर्त पहिलो उल्लिखित राष्ट्रमा लगाइने छैन ।

धारा २५

पारस्परिक सम्झौताको कार्यविधि

१. एउटा वा दुवै संविदाकारी राष्ट्रका काम कारवाहीको फलस्वरूप एउटा संविदाकारी राष्ट्रको व्यक्तिलाई यस सम्झौताको व्यवस्था अनुकूल नभएको कर लागेको वा लाग्नेछ भन्ने लागेमा सो व्यक्तिले ती राष्ट्रका राष्ट्रिय कानूनमा जुनसुकै उपचारको व्यवस्था गरिएको भए तापनि आफू जुन संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा हो सो राष्ट्रको सक्षम अधिकारी समक्ष वा निजको विषय धारा २४ को प्रकरण १ अन्तर्गत पर्ने भएमा निज जुन संविदाकारी राष्ट्रको वासिन्दा हो सो राष्ट्रको सक्षम अधिकारी समक्ष उजुरी दिन सक्नेछ । यस सम्झौताको व्यवस्था अनुकूल नभएको कारणले भएको कराधानको कारवाहीका पहिलो सूचना दिएको मितिले तीन वर्ष भित्र त्यस्तो मुद्दा दायर गर्नु पर्नेछ ।
२. सक्षम अधिकारीलाई त्यस्तो उजुरी न्यायोचित लागेमा र आफैले सन्तोषजनक समाधान निकाल्न नसकेमा सो सक्षम अधिकारीले यो सम्झौता अनुकूल नभएको करबाट मुक्ति दिलाउने उद्देश्यले अर्को संविदाकारी राष्ट्रको सक्षम अधिकारीसंग आपसी सम्झौता गरी त्यस्तो उजुरीको समाधान गर्ने प्रयत्न गर्नेछ । संविदाकारी राष्ट्रका राष्ट्रिय कानूनमा कुनै समय सीमाको व्यवस्था गरिएको भए तापनि त्यसरी कुनै सम्झौता गरिएको भए त्यस्तो सम्झौताको कार्यान्वयन गरिनेछ ।
३. संविदाकारी राष्ट्रहरूका सक्षम अधिकारीहरूले यस सम्झौताको व्याख्या वा प्रयोगका सम्बन्धमा उत्पन्न कुनै पनि वाधा अड्काउ वा शंका आपसी सम्झौताबाट फुकाउन वा निवारण गर्न प्रयत्न गर्नेछन् । ती अधिकारीहरूले यस सम्झौतामा व्यवस्था नभएका दोहोरो करबाट उन्मुक्तिका लागि समेत आपसी परामर्श गर्नेछन् ।
४. उपरोक्त प्रकरणहरूको अर्थमा सहमतिमा पुग्ने प्रयोजनका लागि संविदाकारी राष्ट्रका सक्षम अधिकारीहरूले एक अर्कासंग सिधा सञ्चार सम्पर्क गर्न सक्नेछन् । यस धारा बमोजिमको पारस्परिक सम्झौताको

कार्यविधिको कार्यान्वयनका लागि सक्षम अधिकारीहरूले परामर्श गरी उपयुक्त द्विपक्षीय कार्यविधि, शर्त, तरिका र विधि निर्माण गर्नेछन् ।

धारा २६

सूचनाको आदान प्रदान

१. संविदाकारी राष्ट्रका सक्षम अधिकारीहरूले यो सम्झौताको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न आवश्यक वा सबै प्रकारका करसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय कानूनको कार्यान्वयन वा लागू गर्न आवश्यक जानकारी र त्यहाँको कर पद्धति यस सम्झौताको प्रतिकुल नभए सम्म संविदाकारी राष्ट्रहरू वा तिनिहरूको राजनीतिक उप विभाजनहरू वा स्थानीय निकायहरूले लागू गरेका विवरणहरू आदान प्रदान गर्नेछन् । जानकारीको आदान प्रदानलाई धारा १ ले रोक लगाएको छैन ।
२. प्रकरण १ अन्तर्गत प्राप्त गरिएको जानकारीलाई सो राष्ट्रको राष्ट्रिय कानून अन्तर्गत प्राप्त जानकारी सरह समान तवरमा गोप्य मानिनेछ र प्रकरण १ मा उल्लेख भएका कर सम्बन्धमा निर्धारण वा संकलन, तत्सम्बन्धमा कार्यान्वयन वा अभियोजन वा तत्सम्बन्धी पुनरावेदनको निर्णयसंग सम्बन्धित व्यक्ति वा निकाय (अदालत र प्रशासनिक निकाय समेत) वा ती निकायका अनुगमन गर्ने निकायलाई मात्र त्यस्तो जानकारी प्रकट गरिनेछ । त्यस्ता व्यक्ति वा अधिकारीले सो प्रयोजनको लागि मात्र त्यस्तो जानकारी प्रयोग गर्ने छन् । तर त्यस्तो जानकारीलाई खुला अदालती कारवाही वा न्यायिक निर्णयहरूका सम्बन्धमा प्रकट गर्न सक्नेछन् ।
३. कुनै पनि अवस्थामा कुनै संविदाकारी राष्ट्र उपर देहाय बमोजिमको दायित्व सिर्जना गर्ने गरी प्रकरण १ र २ को व्यवस्थाको व्याख्या गरिने छैन :
  - (क) सो संविदाकारी राष्ट्रको वा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको कानून र प्रशासनिक प्रचलनबाट विचलित हुने गरी प्रशासनिक उपायहरू अपनाउने,
  - (ख) सो संविदाकारी राष्ट्र वा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको कानून अन्तर्गत वा प्रशासनको सामान्य क्रममा प्राप्त गर्न नसकिने जानकारी उपलब्ध गराउने,
  - (ग) कुनै व्यापार, व्यवसाय, औद्योगिक, व्यापारिक वा पेशागत गोप्यता वा व्यापारिक प्रकृया वा सूचना सम्बन्धी जानकारी प्रकट गर्दा सार्वजनिक नीति प्रतिकूल हुन जाने अवस्थामा त्यस्तो जानकारी उपलब्ध गराउने ।
४. यस धारा बमोजिम जानकारीको लागि एउटा संविदाकारी राष्ट्रले अनुरोध गरेमा, अर्को संविदाकारी राष्ट्रले, आफ्नो करको उद्देश्यको लागि आवश्यक नभए तापनि, अनुरोध गरिएको जानकारी प्राप्त गर्न जानकारी

संकलन उपायहरू प्रयोग गर्नेछ। पूर्व उल्लेखित वाक्यमा रहेको दायित्व प्रकरण ३ मा उल्लेखित सीमाहरूको अधीनमा हुनेछ, तर त्यस्तो जानकारीमा त्यसको राष्ट्रिय हित नभएको कारणले मात्र जानकारी प्रदान नगर्ने गरी एउटा संविदाकारी राष्ट्रलाई व्याख्या गर्ने अनुमति दिइने छैन।

५. कुनै पनि अवस्थामा प्रकरण ३ को व्यवस्थाको संविदाकारी राष्ट्रले बैंक, अन्य वित्तीय संस्था, एजेन्सीको मनोनित व्यक्ति वा एजेन्सीको लागि कार्यरत व्यक्ति वा जिम्मेवारी बहन गर्नुपर्ने दायित्व भएको व्यक्ति वा व्यक्तिको स्वामित्वको इच्छाका कारणले मात्र जानकारी प्रदान नगर्ने गरी व्याख्या गर्न एउटा संविदाकारी राष्ट्रलाई अनुमति दिइने छैन।

धारा २७

कुटनीतिक नियोगका सदस्य तथा कन्सुलर पद

यस सम्झौतामा उल्लिखित कुनै पनि कुराले अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका सामान्य नियम वा विशेष सम्झौताका व्यवस्था अन्तर्गत कुटनीतिक नियोगका सदस्य वा कन्सुलर पदहरूको वित्तीय सुविधामा प्रभाव पार्ने छैन।

धारा २८

कर संकलनमा सहयोग

१. संविदाकारी राष्ट्रहरूले राजस्वदावी संकलनमा एक अर्कालाई सहयोग प्रदान गर्नेछन्। संविदाकारी राष्ट्रहरूको सक्षम निकायहरूले आपसी सम्झौताद्वारा यस धारा लागू हुने प्रक्रिया निर्धारण गर्न सक्नेछन्।
२. यस धारामा प्रयुक्त “राजस्वदावी” भन्नाले सम्झौता अन्तर्गतको करका सम्बन्धमा तिर्नु पर्ने रकमका साथै ब्याज जरिवाना र त्यस्तो रकम सँग सम्बन्धित संकलन वा संरक्षणको मूल्य सम्झनुपर्छ।
३. जब एउटा संविदाकारी राष्ट्रको राजस्वदावी उक्त राष्ट्रको कानून अन्तर्गत कार्यान्वयन हुन्छ र सो तिर्न पर्ने व्यक्तिले त्यस समयमा, उक्त राष्ट्रको कानून अन्तर्गत, उक्त संकलन रोक्न नसक्ने अवस्थामा, त्यस्तो राजस्वदावी, उक्त राष्ट्रको सक्षम निकायको अनुरोधमा, अर्को संविदाकारी राष्ट्रको सक्षम निकायले संकलन गर्ने उद्देश्यले स्वीकार गर्न सक्दछ र त्यस्तो राजस्वदावी अर्को राष्ट्रले उक्त राष्ट्रको राजस्वदावी सरह मानी त्यहाँको करको कार्यान्वयन र संकलनमा लागू हुने कानून बमोजिम संकलन गर्न सक्नेछ।
४. जब एउटा संविदाकारी राष्ट्रको राजस्वदावी उक्त राष्ट्रको कानून अन्तर्गत राजस्वसंकलन गर्ने निश्चितताका लागि लागू हुने संरक्षणका उपायहरू अपनाउन आधार लिने दावी हुन्छ, त्यस्तो राजस्वदावी उक्त राष्ट्रको सक्षम निकायको अनुरोधमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको सक्षम निकायले संरक्षणको उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले स्वीकार गर्न सक्दछ। त्यस्तो राजस्वदावीको सम्बन्धमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रले उक्त राष्ट्रको

राजस्वदावी सरह मानी त्यहाँको करको कार्यान्वयन र संकलनमा लागू हुने कानून बमोजिम, संरक्षणका उपायहरू प्रयोग गरेको समयमा उक्त दावी पहिले उल्लेखित राष्ट्रमा कार्यान्वयन योग्य नभएमा वा सो तिर्न पर्ने व्यक्तिले उक्त संकलन रोक्ने अधिकार भएमा संरक्षणका उपायहरू अवलम्बन गर्न सक्नेछ ।

५. प्रकरण ३ र ४ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि, प्रकरण ३ र ४ को उद्देश्यको लागि एउटा संविदाकारी राष्ट्रले स्वीकार गरेको राजस्वदावीमा, उक्त राष्ट्रको कानून अन्तर्गत, त्यस्को प्रकृतिको कारणले, राजस्वदावीमा लाग्ने कुनै हदम्याद वा कुनै प्राथमिकता लाग्ने छैन । यसका अतिरिक्त, प्रकरण ३ र ४ को उद्देश्यको लागि एउटा संविदाकारी राष्ट्रले स्वीकार गरेको राजस्वदावीमा उक्त राष्ट्रको कानून अन्तर्गत राजस्वदावीमा लाग्ने कुनै पनि प्राथमिकता लागू हुने छैन ।

६. एउटा संविदाकारी राष्ट्रको राजस्वदावीको रकमको अस्तित्व, स्वीकार्यता वा रकमका सम्बन्धमा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको अदालत वा प्रशासनिक निकायमा कुनै कारवाही गरिने छैन ।

७. एउटा संविदाकारी राष्ट्रले प्रकरण ३ वा ४ अन्तर्गत अनुरोध गरे पश्चात र अर्को संविदाकारी राष्ट्रले सान्दर्भिक राजस्वदावी संकलन गरी पहिलो उल्लेखित राष्ट्रमा पठाउनु पूर्व कुनै पनि समयमा सान्दर्भिक राजस्वदावी देहाय बमोजिमका अवस्थामा समाप्त हुनेछः

(क) प्रकरण ३ अन्तर्गतको अनुरोधको अवस्थामा, पहिले उल्लेखित राष्ट्रको राजस्वदावी जुन उक्त राष्ट्रको कानून अन्तर्गत कार्यान्वयन हुन्छ र सो तिर्न पर्ने व्यक्तिले त्यस समयमा, उक्त राष्ट्रको कानून अन्तर्गत, उक्त संकलन रोक्न सक्ने अवस्था नभएकोमा, वा

(ख) प्रकरण ४ अन्तर्गतको अनुरोधको अवस्थामा, पहिले उल्लेखित राष्ट्रको राजस्वदावीका सम्बन्धमा उक्त राष्ट्रले त्यहाँको कानून बमोजिम त्यसको संकलन सुनिश्चित गर्न संरक्षण को उपाय अपनाउन सक्नेछ । पहिले उल्लेखित राष्ट्रको सक्षम निकायले अर्को राष्ट्रको सक्षम निकायलाई सो बारे तुरुन्त सूचना दिनेछ र अर्को राष्ट्रको रोजाइ अनुसार पहिले उल्लेखित राष्ट्रले अनुरोध स्थगन गर्न वा फिर्ता लिन सक्नेछ ।

८. कुनै पनि अवस्थामा कुनै संविदाकारी राष्ट्र उपर देहाय बमोजिमको दायित्व सिर्जना गर्ने गरी यस धाराको व्यवस्थाको व्याख्या गरिने छैन :

(क) सो संविदाकारी राष्ट्रको वा अर्को संविदाकारी राष्ट्रको कानून र प्रशासनिक प्रचलनबाट विचलित हुने गरी प्रशासनिक उपायहरू अपनाउने,

(ख) सार्वजनिक नीति प्रतिकूल हुने कुनै पनि उपायहरू अपनाउने,

- (ग) अर्को संविदाकारी राष्ट्रले त्यहाँको कानून वा प्रशासनिक अभ्यास अन्तर्गत संकलन वा संरक्षणका सम्पूर्ण उपयुक्त उपायहरू नअपनाएको अवस्थामा सहयोग प्रदान गर्ने,
- (घ) उक्त राष्ट्रको प्रशासनिक भार अर्को संविदारी राष्ट्रले आर्जन गर्ने लाभसँग स्पष्ट रूपमा नै असमानुपातिक रहेको अवस्थामा सहयोग प्रदान गर्ने ।

धारा २९

लागू हुने

१. प्रत्येक संविदाकारी राष्ट्रले यो सम्झौता लागू गर्नको लागि आफ्नो कानून अनुसार आवश्यक कार्यविधि पूरा भएको कुराको सूचना अर्को संविदाकारी राष्ट्रलाई दिनेछ । यो सम्झौता ती सूचनामध्ये पछिल्लो सूचना दिइएको दिन देखि लागू हुनेछ ।
२. यस सम्झौता देहाय बमोजिम लागू हुनेछ:
  - (क) नेपालमा :
यो सम्झौता लागू भए पछिको अर्को नेपाली आर्थिक वर्षको पहिलो दिनमा वा त्यसपछि आर्जित आयका सम्बन्धमा ।
  - (ख) बंगलादेशमा:
यो सम्झौता लागू भए पछिको आय वर्षको जुलाईको पहिलो दिनमा वा त्यसपछि आर्जित आयका सम्बन्धमा ।

धारा ३०

अन्त्य

यो सम्झौता कुनै संविदाकारी राष्ट्रले अन्त्य नगरेसम्म बहाल रहनेछ । कुनै पनि संविदाकारी राष्ट्रले यो सम्झौता लागू भएको वर्ष पछिको पाँच वर्षको अवधि समाप्त भएपछि प्रारम्भ भएको कुनै क्यालेण्डर वर्षको जुन महिनाको तीसौं दिनमा वा सो भन्दा अगाडि अर्को संविदाकारी राष्ट्रलाई कुटनीतिक माध्यमबाट अन्त्यको लिखित सूचना दिएर यो सम्झौतालाई अन्त्य गर्न सक्नेछ । यसरी अन्त्य गरिएको अवस्थामा यो सम्झौता देहाय बमोजिम निष्प्रभावी हुनेछ-

- (क) नेपालमा :

जुन आर्थिक वर्षमा अन्त्यको सूचना दिइएको हो सो वर्ष पछिको अर्को नेपाली आर्थिक वर्षको पहिलो दिनमा वा त्यसपछि आर्जित आयका सम्बन्धमा ।

(ख) बंगलादेशमा:

जुन वर्षमा अन्त्यको सूचना दिइएको हो सो वर्ष पछिको आय वर्षको जुलाईको पहिलो दिनमा वा त्यसपछि आर्जित आयका सम्बन्धमा ।

जसको प्रमाणस्वरूप, सम्बन्धित सरकारबाट रितपूर्वक अख्तियारी पाएका देहायका हस्ताक्षरकारीले यस सम्झौतामा हस्ताक्षर गरेका छन् ।

आज २०७५ साल फाल्गुण महिना २१ गते तदनुसार सन् २०१९ मार्च महिनाको ५ तारिख मंगलवारका दिन नेपाली, बंगाली र अंग्रेजी भाषाका दुई प्रतिहरुमा हस्ताक्षर सम्पन्न भयो । सबै प्रतिहरु समान रूपमा आधिकारिक छन् । व्याख्याको क्रममा फरक अर्थ भएमा अंग्रेजी प्रति लागू हुनेछ ।

गणतन्त्र बंगलादेशसरकारको तर्फबाट

नेपाल सरकारको तर्फबाट

मो. मुसरफ हुसैन भूइया एनडिसी
बरिष्ठ सचिव, आन्तरिक स्रोत महाशाखा
एवं अध्यक्ष, राष्ट्रिय राजस्व बोर्ड, अर्थ मन्त्रालय

लाल शंकर घिमिरे
सचिव (राजस्व)
अर्थ मन्त्रालय